

HET CRISTELLA-WEEKEND IN LEMELE

4 – 6 APRIL 2008

Hermien Wassink¹ & Anneke van der Putte²

¹ Wiersseweg 22, 7261 AB Ruurlo

² Graafseweg 9, 6512 BM Nijmegen

Wassink, H. & van der Putte, A. 2009. The aphyllophorales weekend of April 2008. *Coolia* 52(1): 43–46.

The Aphyllophorales working group “Cristella” met over the weekend of 4 – 6 April 2008 in Lemele. We give an impression of the weekend and pay particular attention to some species of *Hyphodontia*.

Het Cristella-weekend voorjaar 2008 werd van 4 tot en met 6 april gehouden in Overijssel, met als uitvalsbasis “De Eskamp” in Lemele. Een cateringbedrijf en een afwasmachine zorgden voor comfort. Johan Steketee verwende de aanwezigen met koffie en thee en op zondagmorgen met een gekookt eitje. In de avonden werd er hard gewerkt aan het determineren van Aphyllophorales, Ascomyceten en ook enkele Agaricales.

De weersvoorspellingen voor het weekend waren slecht: regen, sneeuw, hagelbuien. We hadden ons dus voorbereid op een koud, nat en winters weekend, maar dat viel enorm mee – terwijl het weer in het zuiden van het land bar en boos was, had de Cristella-groep een goede regio uitgekozen voor de excursies. Wel was het nog erg fris en dat had invloed op de vondsten.

Lemele ligt in het gebied van de Overijsselse Vecht. Deze regenrivier ontstaat in Münsterland (Duitsland) en volgt in Nederland een breed oerstroomdal, gelegen tussen hoger-

Boswachterij Junne. (Foto: Anneke van der Putte).

gelegen gebieden in Drenthe (noordelijk) en Twente (zuidelijk). Het dal is in de voorlaatste ijstijd ontstaan door smeltwater van de toen ten noorden van het Vechtdal gelegen gletsjers. Je vindt er hogergelegen akkerbouwgebieden (essen), langs de rivier hooi- en graslanden, en, tussen de meanders van de Vecht, rivierduincomplexen. Vroeger lagen er, wat verder van de Vecht af, uitgestrekte heidevelden, waar men de schapen liet grazen. Hier hebben zich in de loop der tijd soms omvangrijke boscomplexen ontwikkeld.

De eerste middag werd een bezoek gebracht aan de Lemelerberg. Deze vormt samen met de Archemerberg (hoogste punt ca. 78 m) een stuwwal, die meer dan 150.000 jaar geleden is ontstaan. Daar inventariseerden we het gemengde bos tussen de heidevelden, in kilometerhok 224/497. Naast overwegend algemene soorten vonden we een bijzondere ascomycet: *Asco corticium anomalum* var. *juniperi*. Zaterdagochtend vertrokken we richting Ommen, naar het parkachtige gebied rond landgoed Eerde, met 87 soorten het meest soortenrijke terrein van dit weekend. Een mooie vondst was *Sistotrema hispanicum* (Viersporige urnkorstzwam). In de middag werd boswachterij Junne bezocht, een moerasachtig gebiedje.

Zondagochtend was het koud – het had zelfs gevoren – maar zonnig. Opnieuw naar de Lemelerberg: dit keer begon de excursie in kilometerhok 223/497, waar men oude jeneverbesbossen wist. Die waren er inderdaad volop, met op grote schaal de daar nauwelijks verwachte *Amylostereum laevigatum*. In de volgende aflevering van Coolia zal hierop door Bernhard de Vries nader worden ingegaan.

Een bruinig korstje dat op het oog lijkt op een soort uit het geslacht *Coniophora* of *Tomentella* bleek *Luellia recondita* (Geelbruin schorskorstje) te zijn, met opvallende spoeltot bootvormige sporen. Hier speciale aandacht voor een paar meer algemene soorten uit het geslacht *Hyphodontia*.

Rondom landgoed Eerde. (Foto: Anneke van der Putte)

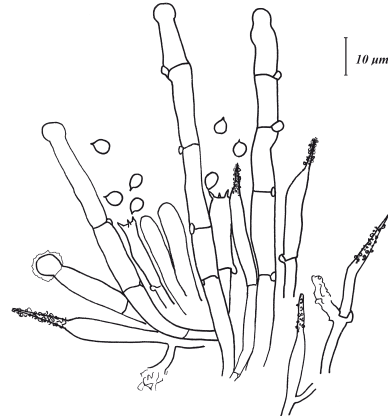
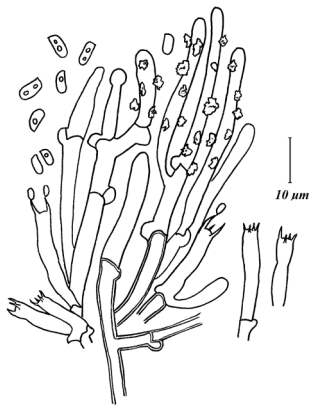

Hyphodontia nespori. (Foto: Hermien Wassink)

Tandjeszwammen

Het geslacht *Hyphodontia* herbergt heel wat soorten. In het veld zijn ze vaak al te herkennen aan de tandjes, tenminste als je met de loop kijkt. Er zijn echter ook enkele soorten waarvan het hymenium bijna glad is. *Hyphodontia nespori* (Penseeltandjeszwam) ontbrak in geen enkel door ons bezocht terrein. Het is een cremekleurig korstje, dat bij ouder worden licht oker kan zijn. De tandjes zitten dicht bij elkaar en, zoals de Nederlandse naam al doet vermoeden, de uiteinden ervan lijken op een penseeltje. De aldaar aanwezige hyfeneinden, die wel wat op cystiden lijken, zijn met grote kristallen bezet. Alle septen hebben gespen. Een goed kenmerk zijn de smal elliptisch-cylindrische en vaak iets gekromde sporen van $4,5-6 \times 2-2,5 \mu\text{m}$ met één of twee druppels (figuur 1). Het korstje heeft een voorkeur voor naaldhout maar komt ook regelmatig op loofhout voor. *Hyphodontia alutaria* (Grootsporige wrattandjeszwam) vonden we in drie van de vijf bezochte terreinen. De “tandjes” zijn in dit geval wat korrelige, on-

Figuur 1. (links) *Hyphodontia nespori*. Tandje met geïncrusteerde hyfeneinden, sporen en basidiën.

Figuur 2. (rechts) *Hyphodontia alutaria*. Sporen, basidiën en (twee soorten) cystiden. (Tekeningen: Hermien Wassink)

Hyphodontia pallidula. (Foto: Hermien Wassink)

regelmatige wratjes. In een preparaat vallen meteen de ver buiten het hymenium uitstekende cystiden op (figuur 2). Ze hebben meerdere septen met gespen, zijn vaak iets dikwandig en eindigen in een ronde kop. Naast deze cystiden zijn er talloze priemvormige cystiden (lagenocystiden), die niet of nauwelijks buiten het hymenium uitsteken. Het naaldje is bezet met kleine

kristallen. Alle cystiden zijn cyanofiel, wat vooral goed te zien is in de punt van de lagenocystiden. De sporen zijn breed elliptisch, vaak met een druppel, en meten $4,5-5 \times 3-3,5 \mu\text{m}$. Andere soorten uit het geslacht *Hyphodontia* die veel gelijkenis vertonen zijn: *Hyphodontia arguta* (Priemtandjeszwam) met echte tandjes en *Hyphodontia pallidula* (Kleinsporige wratandjeszwam). Laatstgenoemde heeft een bijna glad hymenium. Het vruchtlichaam is meestal dunner, heeft een lichtere kleur en bovendien zijn er weinig of geen priemvormige cystiden te vinden.

In totaal werden 160 soorten gevonden, een score om tevreden over te zijn. Ten slotte nog een woord van dank voor de organisatoren van dit aangename Cristella-weekend, Roel Douwes en Inge Somhorst, voor de uitstekende behuizing en de geslaagde excursies in deze prachtige omgeving.

Rond de Lemelerberg. (Foto: Anneke van der Putte)

